

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ

ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵԱՍԸ

Ի՞նչ է ճշգրիտ նշանակությունը «Աշխատիր բային»։ Երբ բառարաններում մէջ պրպտեմք պիտի հանդիպինք զանազան բացատրություններու. օրինակի համար, — գործ մը կատարելու ձանձրոթը յանձն առնել — Այսպիսի բացատրելակերպ մը լաւ սահման մը չի տար յիշեալ բային։ Ձեռքները ըլլալ որ ոեւէ մէկը հաճոյք մը առնէ, հաճոյքով ընէ գործ մը։ Ուրիշ օրինակ մը առնենք. բրուտը կ'աշխատի ձև չունեցող կաւի զանգուածէ մը ձեւաւոր եւ օգտակար իր մը շինել։ Վերջապէս մը կ'հանքի քանազան երևոյթներէն իր կրած տպաւորութիւններով պատմութիւն մը կը շինէ։ Երկուքն ալ գեղեցիկ բաներ կը շինեն որ միևնոյն ատեն օգտակար ալ ըլլայ։

Թէև մեր աշխատանքներու թիւը անհամար է եւ տեսնաւորեալ, յատկանշեալ կան անառարկելի իրականութիւններ որոնք բոլորին համար ալ նաստակաց են։ Ամէն ոք պարտի աշխատիլ ասպարէզի մը մէջ որ ուղիղ կը համեմատի իր կարողութիւններուն եւ կողմման։ Այն որ ամէն բան ընել կ'ուզէ, ո՛չ մէկ բան կրնայ ընել։ Անորոշ կարողութիւններով մարդիկ կան որոնք կ'ըսեն օրինակի մը համար չկրնամ մեծ երաժիշտ մը ըլլալ։ Առեւտրական սպարէզը ի՞նչ է որո՞ւ։ Կամ Վստահ եմ որ միշտ պիտի յաջողով իբրեւ արուեստագէտ։ Իսկ մենք կրնանք վստահ ըլլալ որ այդպիսիներ միշտ միջակ, կամ միջակէն վար երաժիշտներ պիտի մնան, վաճառականութեան մէջ վրիպածներ, եւ անհարկ զրազէտներ պիտի ըլլան։ Անհրաժեշտ է կեանքին մէջ նպատակակէտ մը ունենալ եւ բոլոր ուժերը կեդրոնացնել զայն լաւագոյնա նուաճելու համար, սպառազինուած մեր պէս պէս կարողութիւններով։ Ասպարէզի ընտրութիւնը պէտք է ձգել բախտին, վաճաղի բուռած է թէ մեծ կեանք մը պատանակութեան ատեն յղացուած երազի մը իրականացումն է։ Անձնութիւնը պարտի անսալ իր ներքին ձայնին, բնա-

կան հակումներուն. որովհետեւ անիմաստ է անկարելիին դիմաց յամառիլ, մնալ... Այնպիսի ընտրութիւն մը պէտք է ընել որուն անգրադարձը հետագային ցաւ չպատճառէ ու տառապեցուցիչ չըլլայ։

Աշխատանքի սպարէզը որոշելէ հտք ալ կարելի է տակաւին ընտրութիւն մը ընել։ Դրադէտ մը չի կրնար ամէն տեսակի վէպ գրել։ Ճամբորդ մը չի կրնար ամէն երկիր այցելել, ուստի, մեղի անյարմար եղող նպատակներու ձեռնարկութիւնը միանգամ ընդմիշտ պէտք է ձգել։

Որպէսզի մեր աշխատանքներուն համար ի գործ դրուած ճիշդ յարատեւ ըլլայ, յանձնարարելի է ժամանակ առ ժամանակ, անյետաձգելի եւ ապագային իրագործելի աշխատանքներու ժամանակացոյց մը պատրաստել։ Այսպիսի ժամանակացոյց մը աչքի առջև ունենալով, որոշ թիւով ամիսներ կամ արդիներ ետք, մեր իրագործումներուն դէմ կ'ցած կրնանք զանոնք արժեւորել, ներքին գոհունակութիւն մը եւ աւելին՝ վստահութիւն մը ունենալով մեր կարողութիւններուն վրայ։ Կարեոր չէ թէ ինչ կ'ընենք, սակայն շատ կարեւոր է մեր ամբողջ սեշտգործիւնը կեդրոնացնել, ամբողջ հոգիով փարիլ մեր գործին վրայ։

Հաճելի են այն մարդիկ, որոնք քիչ մը ամէն բանով կը հետաքրքրուին, եւ իրենց պարտականութիւնները անթերի կը կատարեն. արուած ժամանակամիջոցի մը մէջ մէկ գործի կը ձեռնարկեն եւ յաջողութեամբ զայն գլուխ կը հանեն։

Այս օրինակի մարդոց յարատեւութիւնը յամառութեան հետ կը շփոթուի յաճախ, սակայն վերջի ի վերջոյ անոնք կը յաջողին, վաճաղի իրենց ձաժման վրայ իւրաքանչիւր արգելքի դէմ կ'ուռնուի կը յաղթեն։

Պէտք է հաւատալ յաջողելու կարելիութեան։ Ի՞նչ անիմաստ է վտանգաւոր է անիրականաբար եւ անիրագործելի նպատակներ հետապնդել, աշխատանքներու ձեռնարկել։ Զախողութիւն մը մեր ներքին վստահութիւնն ու աշխատելու կորովը կրնայ կործանել։

Հրապարակ գալու վարանող կամ գործ մը սաղմաւոր վիճակին մէջ հրատարակելուով որքան երիտասարդ տաղանդներ ամլացած են։ Երկար ժամանակի մէջ իրագործ-

ծնելի աշխատանք մը անհրաժեշտ է որ մասերու բաժնուի, և թուրաքանչիւր մաս առանձինն նուաճուի: Այլապէս գործի մը զանազան մասերը միանգամայն նուաճելու տանն ժողին մէջ շփոթութիւն մը առաջ կուգայ ու ամէն բան իրար կը խառնուի: Բարձր լեռներու գագաթները մագլցողներ, իրենց կտրած կամ կտրելիք ճամբուն չեն նայիր, վասնզի երկու պարագային ալ — բարձունքէն կամ խորութենէն — կրնան սորոսփիլ:

Ժողովուրդի մը պատմութիւնը գրել, առաջին առիթով հեղինակի մը՝ շատ մեծ ճիգ և զոհողութիւն պահանջող գործ մը կը թուի ըլլայ: Բայց երբ հեղինակը ժամանակաշրջաններու բաժնէ իր գործը, զայն փաստաւորողացնէ, ժամանակ կը ետք դարմանըով պիտի նայի հրակայ այն բարձրութեան, զորս քիչ քիչ մագլցած է ճիշդ լեռնագնացին պէս:

Յիշեցողուկ նկարագիրներն են որ ամէն բան ընել դիւրին կը կարծեն: Հնձուոր մը երբեք չի նայիր գաշտորուն անպարագրելի անհունութեան: Ամէն բան դիւրին նուաճելի կարծողները, յաճախ դառն իրականութեան դէմ կը գտնեն ինքզինքնին:

Աշխատանքին մէջ ճիսիբլին պէտք է ըլլայ: Կարգ մը մարդիկ միշտ կը գտնատն որ կեանքը կարճ է, բայց այս մարդիկ օրուան գոնէ ութը ժամներուն արթննեն: Հսկայական գործ կ'արտադրուի եթէ իւրաքանչիւր աշխատուոր իր աշխատասեղանին առջև ըլլայ ամէն առտու կանուխ կանոնաւորաբար: Եթէ գրող մը երկու էջ միայն արտադրէ օրական, իր կեանքին վերջը, եթէ ոչ օրակով, գոնէ քանակով Հ. Դ. Ա. լիւանի կամ Պալզաքի չափ գործ ձգած պիտի ըլլայ:

Աշխատասեղանին առջև անցնելէ ետք, աշխատող մը անհրաժեշտաբար պէտք է առանձնութիւն ունենայ և ամբողջ իր հուժեղամբ գործին մէջ մխրճուի:

Միջամտութիւններն առաւել կամ նուազ չափով մնասակար են աշխատանքի մը յառաջդիմութեան: Կարեւոր պարագայ մըն է մեր ժամանակին հետ չարաչար վարուող անհատներէն զգուշանալը: Եթէ, օրինակի մը համար ամէն առտու որոշ ժամանակ մը տրամադրենք վիճելով զանազան պատեւաբաշխներու իրիւ հետեանք կարելի աղէտ-

ներու մասին, երբ ոչ նախարար ենք, ոչ զինուորական, ոչ ալ թղթակից, մեր վէճը ոչ մէկ օգուտ կրնայ ունենալ, պարագայէն մեր ժամանակը յուսկ պէտք վատնած կ'ըլլանք, կորսնցնելով անփոխարինելի բան մը — մեր ժամանակը:

Մեր աշխատանքին մէջ ճիսիբլին կարեւորութիւնը շեշտելէ ետք, պէտք է մեր ներքին, յուզական աշխարհն ալ անոր գերիշխանութեան ենթարկենք: Եթէ մեր յուզումները ըստ կամ պարեն մեզ, մեր կամքը ոչ մէկ կանոնաւոր աշխատանք տանելու ատակ կ'ըլլայ: Հասկնալի է որ կարգ մը ներքին մղումներ ունինք որոնք բնական են և որոնց դիմադրելը գերմարդկային ճիգերու կը կարօտի. տակաւին չի լուծուած հարց մըն է թէ կարելի է միշտ միտքը սրտին իշխանը ընել: Այս պարագային երկու կարեւոր կանոններ ի մտի ունենանք. —

ա) Հեռու պահենք մեր անձերը չափազանցեալ յուզումներէ որոնք ոչ մէկ ձևով չիսիլ կրնան ըլլալ մեզի համար:

բ) Մեր աշխատանքին համար զոհենք ամէն ինչ, վասնզի այս զոհողութիւնը կ'արդարացնէ ինքզինքը:

* *

Հին ատեն, աշխատանքը մարդոց համար նկատուած էր իբրև աստուածային պատիժ մը: Այս պարագան կ'արդարացուէր նախամարդուն յանցանքին դատակնքովը. — «Քրտամբք երեսաց քոց կերիցես զհաց քո»: Ձեռային և նոյնիսկ մտային աշխատանքներն կը կատարուէին գերիններու կողմէ: Հին Հռոմի մէջ աստղաբաշխներ և թուագիտական ուսումները ընողները գերիններն էին: Աւելի ետք, ընկերաբանները, ընկերութիւնը բաժնեցին դասակարգերու, երեւան եկան աշխատաւորներն ու աշխուհականները: Այս վերջինները կը զոհանային գերիններու եկամուտներէն, իսկ աշխատաւորները չարքաւ և կենդանական աշխատանքով մը կ'ապրէին:

Աշխատանքով մեզի եկած հաճոյքը այնքան կը լիացնէ մեզ որ քիչ անգամ ուրիշ հաճոյքով մը կը փոխարինենք զայն: Դրախտը երեւակայելու ճիգին մէջ, ինձ կը թուի որ թեաւոր էակներու մեղեդիներէն

և տաւիղիններէն աւելի, անիկա տեղ մըն է ուր պէտք է աշխատիլ: Այսպէս՝ պարտիզպանի մը գրախտը իր պարտիզը կրնայ ըլլալ, արուեստագէտի մը գրախտը՝ իր արուեստանոցը, ևայլն:

Ձեռային և իմացական աշխատանքներու յաջող միախառնումը կ'իյնի տանտիկնոջ մը գործերուն մէջ, երբ ան իր հոգին կը դնէ իր պարտականութիւններուն մէջ, կին մը որ իր տան գործերը լաւագոյնս կը կատարէ, իր տան թէ թագուհին է և թէ հպատակը: Իր տունը իր թագաւորութիւնն է: Կին մը կրնայ հպարտ ըլլալ իր տանը փոքր աշխարհ մը ընդունալ այնքան՝ որքան կառավարիչ մը որ իր երկրին զանազան գործերը կը ղեկավարէ:

Անշուշտ կայ նաև ուսուցանելու արուեստ մը որ գծուար է ու կը կարծտի երկարատեւ փորձառութիւնով: Այս գծուարութեան դէմ-յանդիման՝ կ'ուզանք ա'յն ստեղծերը մանուկներու մէջ կը գտնուինք: Հայր մը քիչ անգամ լաւ ուսուցիչ մըն է, կամ այն է որ կը խորհի թէ ինչ քիչ բան գիտէ, կամ շատ գիտէ և գէշ կը բացատրէ, կրնայ պատահիլ ալ որ խիստ է և համբերութիւն չունի, և կամ զաւակներուն հանդէպ իր սէրը չ'արտօնէր որ զանոնք պատժէ: Ուսուցանելը արուեստի վերածած մարդոց մէջ է որ կրնանք գիտնալ անոր օրէնքները:

Ոչ մէկ ուսուցում կրնայ ըլլալ առանց սխաբիքի: Աշակերտ մը պարտի աճէն բանէ առաջ աշխատիլ սորվիլ, կամքը զօրացնելու փորձերը պէտք է կանխեն իմացական զարգացման. այս է պատճառը որ տունին մէջ մանուկներուն ուսուցումները այնքան յաջող չեն որքան դպրոցներուն մէջ մանուկին ջաճարած հոգեկան և իմացական կրթանքները: Տան մէջ տղաքը դիւրութեամբ կրնայ իրենց ծնողաց ներդաստութիւնը իրենց հետ ունենալ: Տղան զլսու ցաւ մը ունի. գիշերը անհանաքառքնացած է, կամ երեկոյեան ընկերներէն մէկուն տարեգործն է... դպրոցներու մէջ այսպիսի բաներու շատ ալ ուշադրութիւն չեն դարձներ, ու հոս է դպրոցին առաւելութիւններէն մին: Այս առաւելունէն դիտուած, գիշերթիվ վարժարանները լաւագոյն են: Միծ քաղաքներու մէջ, տղոց

չնորհուած բացարձակ ապաստութիւնը կըրնայ ճակատագրական ըլլալ:

Ձաղկեցնելն ու զուարճացնելը ուսուցանել չէ: Ուսուցման առարկան մանուկի մտքին մէջ զիտական հաստատ հիմ մը հաստատել է: Հետագային, կեանքի մէջ, իրողութիւններ որոնք ուսուցուած են փորձառութեամբ, պիտի աւելցնեն մանուկին հմտութիւնը: Ինչ որ կը սորվինք առանց դժուարութեան, չուտով կը մոռնանք: Եւ ճիշդ ասոր համար ալ, բերանացի դասաւանդութեանց միջոցին, երբ տղաքը իրենց անձնական մասնակցութիւնը չեն բերեր, դասաւանդութիւնը անօգուտ կ'ըլլայ: Մտիկ ընելը աշխատիլ չէ:

Տարրական դաստիարակութիւնը ամենէն կարեւորն է: Ծնողքները ընդհանրապէս պէտք եղած ուշադրութիւնը չեն դարձներ տարրական ուսուցման: Աւելի արդիւնատու է քանի մը ծանօթութիւն տալ, քան թէ շատ մը բաներ սորվեցնել անտարբեր կերպով, որոնք կը բռնաւարեն մանուկի մը ուղեղը և անօգուտ կ'ըլլան անոր: Դաստիարակութեան նպատակը մասնագէտներ պատրաստելն չէ, այլ՝ գործունեայ և արթն միտքեր: Ասոր համար որոշ սխաբիքի մը անհրաժեշտ է:

Կարելի է ընթերցանութիւնը աշխատանք համարել: Ասիկա մոլութիւն մըն է որ անպատիժ կը ձգուի... կամ՝ ինչպէս Տէքարթ կ'ըսէ, ընթերցանութիւնը բարեկամներու հետ գլուխ-գլխի խօսակցութիւն մըն է:

Ընթերցասիրութիւնը մոլութեան կը վերածուի այն ստեղծ երբ իրական կեանքէն փոխուտ տալով ապաստանինք երեւակայութեան մէջ: Այս մոլութենէն վարակուածներուն համար տարբերութիւն չընենք թէ ինչ կը կարդան. Ովկիանիոյ վայրենիներուն մասին գրուածք մը ա'յնքան հետաքրքրական կրնայ ըլլալ, որքան՝ գիտական նոր նուաճումներու մասին յօդուածաշարք մը: Գաղափար և մտածում չէ որ կը փնտռեն, այլ՝ բաւ կը սեպեն որ դէմ-յանդիման չի գտն ինքզինքնուն կամ իրականութեան հետ: Ընդհանրապէս կարդացուածք ոչ կ'արժեքեն ոչ ալ կ'իրաքեն:

Կայ ընթերցողների հաճոյալի ձեռք վէ՛ւ պերու սիրահարները, կը կարդան, կա՛մ գեղեցկութիւն գտնելու կամ ալ կեանքին իրենց զլացած արկածախնդրութիւններուն յազուրդ տալու:

Ընթերցողի օգտակար ձեռք կանոնաւոր աշխատանք տանելն է: Այսպիսի աշխատանքով մը յառաջ տարուած ընթերցումը մեզ կը հմտացնէ և մտքի մասնաւոր դրու՛թիւն մը կը շինէ: Եթէ շատ փայլուն յիշողութիւն մը չունինք, սիսթեմաբի՛մ աշխատանք մը տարած պահուն անհրաժեշտ է որ մատիտ կամ գրիչ ի ձեռին ունենանք, որպէսզի ժամանակի վատնում տեղի չունենայ, կարգապահած մասին վրայէն անգամ մըն ալ անցնելով:

Ընթերցողն ալ, ուրիշ ամէն աշխատանքի նման իր կանոնները ունի: Որոշ թիւով հեղինակներու մասին լաւ ծանօթութիւն ունենալը աւելի արժէքաւոր է քան թէ շատ մը հեղինակներու մասին թերի և մակերեսային ծանօթութիւններ ունենալը: Ինչպէս որ մեր կեանքին մէջ բարեկամներ գտնելու համար ընտրութիւն մը կ'ընենք, այնպէս ալ գիրքերու պարագային պարտինք խիստ քննութենէ մը անցնել և ընտրել մեզի բարեկամ ըլլալիք գիրքերը: Լաւ ընտրուած գիրքերու հաւաքածոյ մը մեր կեանքը կը հարստացնէ և կը ճոխացնէ: Ինչպէս մեր մարմինը, այնպէս ալ մեր միտքը սնունդի պէտք ունի: Միայն պէտք է գիտնալ թէ այսինչ միտքը ինչ տեսակ սնունդի պէտք ունի: Սիրոյ, ինչպէս նաև զբաղմունքի մէջ է որ շատ յաճախ կը զարմանաք թէ մարդիկ ինչ տեսակի ընտրութիւններ կ'ընեն:

Կանոնաւոր ընթերցողի ատեն միտքը պէտք է կեդրոնացած ըլլայ: Երբեմն հրատապ հարցեր մեր ուշադրութիւնը տեղափոխելու կողմէ կը դարձնեն ու մեր միտքը կը թափառի այլուր:

Տղաքները իրենց պատանեկութեան խոստում են, երբ ամէն օր քիչ մը, ծաղիկի մը նման կեանքին կը բացուին: Հաճոյալի երևոյթ մըն է դաստիարակներուն համար տեսնել թէ, տղաք որոնք արկածախնդրական և ուրիշ անարժէք վէպերէ փութոյ կը զգան, դառնան և սկսին լուրջ և օգտակար գիրքեր կարդալ: Պէտք է տղոց հաշակը ազնուացնել: Երաժշտութեան մէջ

ալ նոյնն է պարագան. կան՝ որոնք ճաղմիւզի կը սիրեն. բարբախտութիւն է տեսնել որ այդպիսի մէկը սկսած է Դասական երաժշտութիւն սիրել և արժեւորել: Ընթերցանութեան արուեստը կեանքը աւելի լաւ հասկնալու արուեստն ալ է:

Արուեստագէտի մը գործին մէջ որոշ կերպով կ'երեւի քեֆնի՛մ մասը որ ձեռք կը ձգուի յարատեւ աշխատանքով և մեծ վարպետներու գործերը ուսումնասիրելով: Բնական է որ շնորհ ունենալը էական պայման մըն է. բայց հարկ է որ մեր շնորհները ազնուացնենք և մեր ձիրքերը զարգացնենք, այլապէս մեր կարողութիւնները կ'ամլանան: Արուեստագիտական նուաճումի մը մէջ քեֆնի՛ք չէ միայն որ նշանակութիւն ունի. մեծ տեղ պէտք է տալ նաև մեր յուզական աշխարհին: Քանի որ արուեստը կը բխի մեր կեանքէն, հետեւաբար անիկա պէտք է վերբերէ մեր կեանքին բազմակողմանի երևանքը: Անհատ մը ամբողջովին նիւթ չէ, ինչպէս չէ՛ նաև ոգի (esprit), այլ այս երկուքին ներդաշնակ միախառնումը. ուստի անոր իրազգործած արուեստին մէջ ալ պէտք է երեւի այս երկուքին զաշնաւորեալ միութիւնը: Թող ներքին ինքն յայտնի ըսել բաներ, որոնք կը պատկանին աւելի գեղեցկագիտութեան կալուածին քան թէ աշխատելու արուեստին:

Արուեստի գործի մը մէջ նոյնքան կարեւոր է նաև Ձեռք: Բայց զուտ Ձեռք, առանց խորքի մեզ չի յուզեր: Օրինակի մը համար Պէթհովէնի Աէմֆոնինները սքանչելի Ձեռ ունին, բայց այդ Ձեռն մէջ Պէթհովէնի հոգին է որ կը խօսի և կը յուզէ մեզ: Ուրեմն, կարելի է հետեցնել թէ արուեստի գործի մը մէջ քեֆնի՛ք ամէն բան չէ: Բացարձակ անհրաժեշտութիւն մըն է՝

ա) Յուզական կամ զգացական բաժինը:

բ) Մտածման բաժինը:

գ) Երեւակայութեան բաժինը. (կարելի է զօրաւոր երեւակայութեամբ մը անցեալը ներկային մէջ վերբերել և զայն իր է՛ն փոքրիկ մանրամասնութիւններով զբրայրել. սակայն սխալ է շարունակ երեւակայութեան ապաւինած՝ անցեալը որոնալ և միայն քնարի մը վրայ նուազել):

դ) Եւ վերջապէս քեֆնի՛մ մասը:

Առանձինն ապրիլը արուեստագէտին

համար նշանակութիւն ունի. հարց է թէ մեկուսացեալ կեանք մը վարելը արուեստին կը փնտէ՞ թէ ոչ, ժամանակ առ ժամանակ հանգիստ առնելը աշխատելու արուեստին մաս կը կազմէ:

Զարաշար աշխատելէ յոգնած մարդ մը չի կրնար լաւ գործ արտադրել: Բոլորս ալ գիտենք թէ անքուն գիշերէ մը ետք մեր ուղեղը կը մերժէ աշխատիլ: Ուստի՝ անհրաժեշտ է այսպիսի պարագայի մը աշխատելու արուեստին սկզբունքները ի գործ դնել: Մեր մարմնին organism-ը առանց աշխատանքի եւ հանգիստի փոխադարձ բարիքին չի կրնար ապրիլ:

Երբեմն գործունեայ մարդիկ իրենց հանգիստի պահերը լեցնելու համար կը դժուարանան, իրենց սենեակին մէջ կ'երկենկեն վանդակի մը մէջ բանտարկուած թելեալին պէս: Երբեմն ալ իրենց մարմնէն ծնունդ առնող զգայարանական շատ մը մոլութիւններէն հեշտանք կը զգան: Արգիքաղաքակրթութիւնը, իր զարգացած ճարտարութեամբով, մեքենաներու նոր գիւտերով, աշխատանքի ժամերը նուազագոյնին կը վերածէ, այսպէսով աշխատուողներուն հանգիստի ժամերը կ'աւելնան, հետեւաբար այդ ժամերը լաւագոյն ձեռող պէտք է գործածել: Կարելի է զբաղիլ օրինակ, գերասանութեամբ, պարտիզամշակութեամբ, ձկնորսութեամբ, որսորդութեամբ եւ այլ ձեռնային աշխատանքներով: Ճատրակ կամ Պրիճ խաղալն ալ հանգիստ առնելու ձեւ մըն է, սակայն թատերական ներկայացումի մը երթալը լաւագոյնն է վասնզի հոն, երբ անշարժ նստած կը գիտենք մեր միտքը նուազագոյն չափով կամ բնաւ չաշխատիլ, որոշումներ չի տար, այլ կը հրճուի ցուցադրուող արուեստներու բարեբար ազդեցութեան ներքեւ: Ի վերջոյ բոժին վրայ երեւցող մարդոց կիրքերը, յուզումները, ողբերգութիւնը մերն ալ է որոշ չափով մը:

Իր գործը սիրող անհատ մը կարճ հանգիստէ մը ետք, մասնաւոր հեշտանքով մը կը վերադառնայ եւ կը փարի իր գործին: Միայն աշխատանքն է որ մեզ հեռու կը պահէ ձանձրախտէ, մոլութիւններէ եւ աղքատութենէ: Յատկանշական է Ֆրանսացի մտաւորականին խօսքը որ կ'ըսէ. — Իմ աշխատանքս իմ կրօնքս է:

Ա. Մ.

Շ Ն Ո Ր Շ Ա Կ Ա Լ Ի Ք

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանեմք թէ այս օտուրդ մեծայարգ ուխտաւորներէն Տիար Լ. Ս. Յովհաննէսօֆ Ս. Արոտոյն Զեւազրասան Գուրեցի փոքրադիր քրիստոնէական մը, բոլորգիւր Եկատաւարդ, գրուած ի Զէյթուն, 1727 թ, ձեռամբ Սահակ Երեցոյ: Զեւազիրը ամբողջ է եւ ունի հետեւեալ յիշատակարանքը.

Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեան եւ մի Ածութեան Հօր եւ Որդւոյ եւ Սբ. Հոգւոյն յաւիտեանս ամէն:

[Ո]րոյ շնորհօք շարժին էակքս ամենայն յիւրաքանչիւր ընթացս ըստ կարգի, յաւէտ եւ ի զգալեացս այս մարդ պատուեալ հանճարով որով զընաւորակաւ շարժումն իմաստնապէս մարթէ յօրինել աստուածային սիրովն ուղեւորեալ: Հստ որում է տեսանել եւ ի բազմադիմի յայսպիսեաց իրաց, այսինքն յաստուածասէր կամաց սրբասէր անձանց: Որ պնդագոյն փութոյ խորհրդեամբ բարեպաշտ ոմն եւ երկիւղած յԱստուծոյ (!): Զոր ըստ իմաստուն վաճառականին ստացան զսա գանձ մնացական ի վայելումն սրբասէր եւ մաքուր ընթերցող քահանայից եւ յիշատակ իւրց: հոգւոց:

Արդ զընցաւ սնող աւետեաց տըքս. յութեան, հանուրք պարգեաց, ի թուականիս հայոց ՌՃՀԶ, ի կաթողիկոսութեան կիւլիկեցւոց տէր Գրիգորին ի հայրապետութեան տէր Կարապետի, ի քաւառս Գերմանիկին, ի գլուղաքաղաքս ի Զէյթուն, ընդ հովանեաւ սբ. Ածածին, եւ սրբոյն թէոզորոսի զինաւորութեան, եւ սրբոյն Պարսմայ ճգնաւորին, եւ այլ ամենայն սրբոցն եւ սրբութեանցն սբ. աւետարանացն եւ սբ. նշանացն որ աստ կան մեզ ի ազնութիւն եւ հաւատացելոցս:

Գծապընցաւ սբ. Աւետարանս ձեռամբ մեզսամած Սահակ Երեցոյ: Արդ երես անկեալ աղաչեմ զամենեսեան, եւ կրկին երես անկեալ թախանձանօք աղաչեմ զգաստ սրբազան վարդապետացն եւ քահանայիցն եւ սարկաւազաց, որք ընթեռնութեւ կամ տեսանէք զսբ. Աւետարանս զայս առաջի

(!) Երեք տող պարագ թողուած է: